

Referans

TÜRKİYE'NİN İŞ GAZETESİ

Krizden çıkmak ve kamu açıklarını düşürmek

19.04.2010 | Hasan Ersel | Yorum

Küresel kriz, yapacağını yaptı. Şimdilerde ikincil, belki de üçüncül etkilerini yaşıyoruz. Bu etkilerin yerel kalacağı varsayımı (ya da umudu) altında, krizden çıkış için neler yapılması gerektiği üzerinde durulmaya başladı. Galiba 2010 yılının gündeminde bu konu yer alacak. Ancak iktisat politikası yaklaşımlarında geçen yıla oranla bir fark var. 2009'da kriz ortamının yarattığı korku, dayanışma gereğini artırmış gibiydi, uluslararası işbirliği vurgulanıyordu. G-20'nin kendi kendine yeni sorumluluklar üstlenmeye kalkışması, IMF'nin etkinliğini artırmaya yönelik adımlar bu tutumun sonuçlarıydı. Bu yıl gözlediğimiz hava ise kriz öncesine benziyor. Herkes uluslararası işbirliğinden yana görünüyor ama sadece kendi sorunuyla uğraşıyor. Yunanistan krizinde takılan tavır buna bir örnek. Bir başka örnek de ABD ile Çin arasında neredeyse dış ticaret savaşına dönüşecek gibi görünen gerilim. Bütün bunlar insana 2009'daki uluslararası düzeyde işbirliği arayışlarının pek de içten olmadığı hissini veriyor.

Bu noktada, hemen her ülkede önem kazanan sorun da artan kamu açıkları ve büyüyen kamu borcunun nasıl dengeleneceği. Her şeyden önce kamu açıklarını azaltmaya yönelik maliye politikası önlemlerinin zamanlanması sorunu var. Eğer ekonominin yoluna devam etmesi kamu kesiminin açık vermeyi göz önüne alarak harcama yapmasına bağlı ise daraltıcı maliye politikası izlemek amaca ters düşecektir. Buna karşılık ekonomi özel karar alıcıların (hanehalkı ve şirketler kesimi) kararları ve eylemleriyle canlanıyorsa kamu açıklarının sürmesi enflasyonist baskıların artmasına neden olacaktır. Er geç bu süreç kamu dengesinin sürdürülebilirliğine ilişkin kaygıların artmasına yol açacaktır. Dolayısıyla içinde bulunduğumuz ortamda ekonomide düzelmenin başlayıp başlamadığı sorusu ekonomiye kamu müdahalesinin devam etmesinin gerekli olup olmadığı biçiminde daha temeldeki bir tartışmanın görünen kısmıdır.

Tabii bir de yapılan kamu harcamalarının topluma ne yarar sağladığı sorusu var. Gelişmiş ülkelerde kamu açığını zıplatan mali kesimin verdiği zararların üstlenilmesi oldu. Bankalar şu ya da bu yolla kurtarıldı; faturası doğrudan ya da dolaylı olarak devlete kesildi. Peki bunun, ekonominin önümüzdeki dönem üzerindeki gelişme potansiyelini artırmak biçiminde ne katkısı olacak? Bu harcamalar yeni yatırımlara, istihdam artışlarına ya da teknolojik gelişmelere yol açacak mı? Tabii ki açmayacak. Ancak bunların doğru sorular olduğu da kuşku. Mali kesim nasıl işleri yüzüne gözüne bulaştırdığında peşinden ekonominin kalanını da sürükleyebiliyorsa orada işleri yoluna koymadan ekonomiyi toparlamak da olanaklı değil. Bu nedenle krizin tam bir çöküşe yol açmaması için bu zararın toplumsallaştırılması gerekiyordu. Bu en az maliyetle ve hakça yapılabilir mi? Bu sorunun yanıtı hangi ülkeden söz ettiğimize ve kime sorduğumuza göre değişiyor.

Geldiğimiz noktada mali sistemdeki yangın söndürülmüşe benziyor. Artık duyarlı olunması gereken konu bundan sonra kamu harcamalarının sadece iktisadi gelişmeyi güçlendirecek biçimde yapılması. Bu da kamu harcamalarının yöneleceği alanların titizlikle belirlenmesini gerektiriyor. Bu Türkiye için, gelişmiş ülkelerden çok daha fazla geçerli. Türkiye'nin önümüzdeki dönemde ciddi değişikliklere sahne olacak küresel ekonomideki konumunu en azından korumak için şimdiye kadar göstermediği ölçüde gayret göstermesi gerekecek. Bu kolay iş değil. Çünkü yükü bugünkü nesillere binerken olası kazancıdan gelecek nesillerin yararlanacağı böyle bir programı kamuoyuna kabul ettirmek hiç de kolay değil. Ama Türkiye'nin popülizmin yeni bir zaferine de tahammülü yok. Kamu harcamalarının dağılımı ve etkinliği sorunlarının toplumun ilgi odağı haline getirilmeleri gerekiyor. 'Kamu Harcamalarını İzleme Platformu'nun açtığı yol bu açıdan ümit verici. Umarım bu girişim güçlenerek devam eder.